

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Проблеми формування місцевих бюджетів набули великої гостроти. Хронічна нестача фінансових ресурсів у органів місцевого самоврядування та нестабільність їхніх доходних джерел, на сьогодні, стали загальнодержавною проблемою. У переважній більшості населених пунктів України не вирішуються найболючіші життєві проблеми людей, занепадають міське господарство, соціально-економічна сфера, освіта, охорона здоров'я, погіршується стан доріг та інших засобів комунікацій. До цього додається ще й неефективна система менеджменту як у центрі, так і на місцях, що базується на старих управлінських традиціях.

Становлення і розвиток місцевого самоврядування в Україні суттєво гальмується впливом значної кількості об'єктивних і суб'єктивних чинників політичного, правового, економічного та психологічного характеру, тому для покращення ситуації необхідно дослідити світовий досвід місцевих бюджетів.

Закордонний досвід формування місцевих бюджетів ми розглянемо на прикладі таких країн як Німеччина, Велика Британія, Франція та досвід Скандинавських країн (Швеція, Норвегія, Данія, Фінляндія, Ісландія). В урядовому проєкті місцевих бюджетів Німеччини видатки плануються на 2-3% більше, ніж минулого року. Проєкт має відповідати критеріям бюджетної політики ЄС. Структура видатків, спрямована на фінансування міністерств освіти, у справах сім'ї, літніх людей, жінок і молоді, закордонних справ, економічного розвитку і співпраці та ін. Найбільшу групу витрат становлять соціальні виплати.

У Великій Британії частка місцевих бюджетів у бюджетній системі коливається на рівні 30%. Головне джерело місцевих бюджетів – муніципальний податок (справляється залежно від вартості майна та кількості дорослих членів сім'ї). Видатки місцевих бюджетів поділяються на поточні та капітальні (капітальні покриваються за рахунок позик, а джерелом фінансування поточних, головним чином, є податки). Основні напрями спрямування коштів місцевих бюджетів Великої Британії такі: житлове та шляхове господарство, освіта, місцева влада та самоврядування, судова система, поліція, заходи з охорони навколишнього середовища.

Місцеві органи влади Франції здійснюють великі капіталовкладення - понад 52% всіх капітальних державних витрат. Частка податків у місцевому бюджеті - 40%, субсидій – 30%, власні надходження і позики 30%. Місцеві бюджети, як правило, дефіцитні і потребують додаткових ресурсів для фінансування власних програм. Місцеві бюджети Франції в частині видатків складаються з двох основних розділів: бюджети поточної діяльності (функціональний) та бюджети нового будівництва (інвестування). У країні більше третини всіх поточних витрат місцевих органів влади припадає на утримання адміністративно-силового апарату (поліція, цивільна оборона, пожежна охорона, управління), третина - на освіту, культуру; важливою статтею витрат є розвиток інфраструктури.

Особливістю фінансів Норвегії є те, що зовнішнього боргу у країни немає. Проблеми бюджетного дефіциту в країні немає також, навіть попри традиційно високий рівень бюджетних витрат та соціальних зобов'язань уряду. У Фінляндії із середини 1990- х років одним із пріоритетів бюджетних витрат є розвиток науки. Рівень видатків на науково-дослідні роботи у відсотках відносно ВВП є одним з найвищих у світі. Соціальна сфера є пріоритетом фінансової політики. Крім того, що велика частка соціальних послуг у скандинавських країнах є безкоштовною, вони дуже різноманітні за формами і доступні всім громадянам.

Аналізуючи формування фінансової політики сталого розвитку місцевих бюджетів розвинутих держав світу, можна зробити висновок про посилення їх соціальної спрямованості.

Однією із проблем формування місцевих бюджетів України є те, що із року в рік відбувається зниження рівня фінансової забезпеченості делегованих державою місцевому самоврядуванню повноважень. За різними галузями делегованих повноважень (державне управління, освіта, охорона здоров'я, соціальний захист) рівень забезпеченості коштами складає лише від 41,2 до 65,9 відсотків від реальної потреби. Причинами цього є:

- 1) недосконалість механізму розрахунку видатків на виконання делегованих повноважень ;
- 2) відсутність у органів місцевого самоврядування реальної здатності (політичної, а у більшості випадків і правової) забезпечити режим суворої економії шляхом упорядкування мережі та чисельності працюючих у соціально-культурній сфері, упорядкування процесу надання пільг (як у випадку, наприклад, пільгового проїзду окремих категорій громадян);
- 3) неадекватний механізм розподілу службовців органів місцевого самоврядування на тих, що виконують делеговані та власні повноваження місцевого самоврядування.

Отже, міжнародний досвід свідчить про те, що здатність органів місцевого управління надавати високоякісні соціальні послуги, поліпшувати умови життя своїх громадян, вдосконалювати інфраструктуру та залучати необхідні ресурси, які б відповідали їх потребам, базується на таких постулатах:

- раціональному розподілі видаткових зобов'язань між різними рівнями влади, сильній і надійній базі доходів зі значною часткою власних;
- “оптимальному” розмірі територіальної громади базового рівня, та раціональному вирішенні питання укрупнення чи об'єднання громад задля досягнення їхніх спільних цілей;
- стратегії розвитку, що базується на ініціативі знизу, передбачає, власне, виокремлення громадою потреб і пріоритетів та мобілізує громаду на пошук ресурсів, необхідних для послідовного досягнення цілей розвитку.

ПАШИНСЬКА Олена Миколаївна – студентка, Житомирський державний технологічний університет

Наукові інтереси: проблеми та перспективи розвитку бюджетної системи України

E-mail: hellenpash93@mail.ru

Телефон: (063)899-53-49